

1. ΚΕΙΜΕΝΟ:

Μίλτου Σαχτούρη: «**Η Αποκριά**»
(Κ.Ν.Α. Β΄ Λυκείου, σσ. 287-288)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Στοιχεία που αφορούν στο συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία:

1. Ποια στοιχεία εντάσσουν το συγκεκριμένο ποίημα , κατά τη γνώμη σας , στη νεότερη ποίηση;
2. Με ποια ιστορική εποχή συνδέεται «Η Αποκριά»; Ποια σημεία από το κείμενο σας βοηθούν να το διαπιστώσετε;
3. Ποια είναι η σχέση του τίτλου της συλλογής *Με το πρόσωπο στον τοίχο* με το περιεχόμενο του ποιήματος;
4. Να δώσετε δύο παραδείγματα υπερρεαλιστικής γραφής μέσα από το ποίημα και να δικαιολογήσετε την άποψή σας.
5. Υποστηρίζεται ότι το ποίημα αποτελεί διαμαρτυρία ενάντια στον πόλεμο. Ποια είναι τα στοιχεία της γραφής του ποιητή που εκφράζουν αυτή τη διαμαρτυρία καλύτερα;
6. Σε κάποια συνομιλία του με άλλους λογοτέχνες, ο Μίλτος Σαχτούρης είπε: «*Και άλλοτε έχω πει πως αν δεν ήμουν ποιητής θα ήθελα να είμαι ζωγράφος*». Έχει κατά τη γνώμη σας σχέση το ποίημα που διαβάσατε μ' αυτή την επιθυμία του;¹

¹ Φωστιέρης Αντ., Νιάρχος Θαν, « Απευθύνομαι στη δύσκολη μοίρα μου », π. η λέξη, τχ. 123-124, Σεπτέμβρης –Δεκέμβρης '94 , σσ. 584-587.

2.2. Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευση μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (υφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. Ποιοι είναι οι δύο θεματικοί άξονες του ποιήματος; Ποιος από τους δύο τονίζεται περισσότερο;
2. Φαντασθείτε ότι ο Σαχτούρης στήνει ένα σκηνικό, χρησιμοποιώντας τις λέξεις του ως υλικά. Ποιες απ' αυτές συμβάλλουν σ' αυτή του την προσπάθεια;
3. Η τραγωδία του εμφύλιου πολέμου είναι η μία πραγματικότητα. Η άλλη είναι η Αποκρία. Με ποιον τρόπο συνδέονται στη μικρή ιστορία του ποιήματος;
4. Σε κάθε εικόνα υπάρχουν στοιχεία που χαρακτηρίζουν τη μία από τις δύο πραγματικότητες του ποιήματος. Να ξεχωρίσετε τα στοιχεία που αντιστοιχούν σε κάθε εικόνα.
5. Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα σύμβολα του Σαχτούρη στο ποίημα; Μπορείτε να διευκρινίσετε το ρόλο τους;
6. Ο ποιητής προσπαθεί να δώσει αφηγηματικό τόνο στο κείμενο χρησιμοποιώντας ιστορικούς χρόνους. Πιστεύετε ότι το πετυχαίνει; Δικαιολογήστε την απάντησή σας.
7. Να σχολιάσετε το ρόλο των ρημάτων στο ύφος του ποιήματος.
8. Ο ποιητής δίνει μια φανταστική όψη στην πραγματικότητα με τη βοήθεια του στοιχείου του παραλόγου. Συμφωνείτε με την παραπάνω άποψη; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.²
9. Ποια είναι τα αντιλυρικά στοιχεία της «Αποκρίας»;
10. Να βρείτε τις αφηγηματικές ενότητες του θέματος και να σχολιάσετε το ρόλο τους στη δομή του ποιήματος.
11. Ποιος είναι κατά τη γνώμη σας ο ρόλος της κυκλικής σύνθεσης που χρησιμοποιείται στο συγκεκριμένο ποίημα;
12. Ποια αφηγηματική τεχνική χρησιμοποιεί ο ποιητής για να αποφύγει τη συναισθηματική του εμπλοκή στο ποίημα;

2.3. Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. Με ποιες λέξεις μας δίνεται η εμπειρία του πολέμου;

² Μόνιος Γ., «Μίλτου Σαχτούρη: Η Αποκρία», π. *Νέα Παιδεία*, τ. 36, Φθινόπωρο 1985, σ. 133.

2. Ποιο κατά τη γνώμη σας είναι το θεματικό κέντρο της «Αποκριάς»;
3. Πιστεύετε ότι συμμετέχει συναισθηματικά ο ποιητής στα γεγονότα που περιγράφει;
4. Μπορείτε να περιγράψετε με δικά σας λόγια αυτό το φανταστικό κόσμο της «Αποκριάς»;
5. Γιατί γίνεται κατά τη γνώμη σας «μακριά» αυτή η «Αποκρία»; Γιατί χρησιμοποιεί ο ποιητής αυτή τη λέξη;
6. «...μόνο περνούσαν φάλαγγες στρατιώτες εν δυο ...» μπορείτε να σχολιάσετε το συγκεκριμένο στίχο και να εξηγήσετε γιατί ο ποιητής χρησιμοποιεί τη λέξη «μόνο»; Θεωρείτε αυτή τη λέξη καθοριστική για το ποίημα;
7. Με αφορμή τους στίχους «...πεθαμένα παιδιά ανέβαιναν – ξεχάσει.». Να αναπτύξετε την άποψή σας γενικότερα για τον πόλεμο.
9. Πού μας μεταφέρει η εικόνα των στίχων 7 και 8; Γιατί μεταμορφώνεται κατά τη γνώμη σας ο χαρτοπόλεμος της αποκριάς σε «γυάλινο χαρτοπόλεμο»;
10. «Το βράδυ βγήκε το φεγγάριμαχαιρωμένο». Προσπαθήστε να σχολιάσετε τους προηγούμενους στίχους επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον σας κυρίως στο ρόλο του φεγγαριού. Ποια διαδικασία ολοκληρώνεται με το «πέταγμα» του φεγγαριού στη θάλασσα;
11. Ποιοι στίχοι από την «Αποκρία» αποδίδουν περισσότερο τη φρίκη του πολέμου; Να αιτιολογήσετε τη γνώμη σας.
12. Πρωταρχικό στοιχείο της γιορτής της αποκριάς αποτελεί η μεταμφίεση. Τι μεταμφιέζεται από τον ποιητή στο προκειμένο ποίημα και γιατί;
13. Ποια εικόνα τονίζει περισσότερο τη φρίκη, τη μοναξιά και την απόγνωση; Να δικαιολογήσετε την άποψή σας.
14. Πώς συνδέεται ο τίτλος με το περιεχόμενο του ποιήματος;

2.4. Σχολιασμός αδιδακτου λογοτεχνικού κειμένου:

Νίκος Εγγονόπουλος «Ποίηση 1948»

τούτη η εποχή
του εμφυλίου σπαραγμού
δεν είναι εποχή
για ποίηση
κι άλλα παρόμοια.
σαν πάει κάτι
να
γραφεί
είναι
ως άν
να γράφονταν
από την άλλη μεριά
αγγελτηρίων
θανάτου.
γι' αυτό και
τα ποιήματά μου
είν' τόσο πικραμένα
(και τότε -άλλωστε- δεν ήσαν;)
κι είναι
-πρό πάντων-
και
τόσο
λίγα.

(«Έλευσίς», 1948)³

³ Εγγονόπουλος Ν., *Η ελληνική ποίηση*, τ. Δ', εκδ. Σοκόλη, Αθήνα 1990, σ. 346.

Μανόλης Αναγνωστάκης «στο Νίκο Εγγονόπουλο 1949»⁴

Φίλοι
Πού φεύγουν
Πού χάνονται μια μέρα
Φωνές
τη νύχτα
Μακρινές φωνές
Μάνας τρελής στους έρημους δρόμους
Κλάμα παιδιού χωρίς απάντηση
Ερείπια
Σαν τρυπημένες σάπιες σημαίες
Εφιάλτες
Στα σιδερένια κρεβάτια
Όταν το φως λιγοστεύει
Τα ξημερώματα.

(Μα ποιος θα μιλήσει για όλα αυτά;)

Αφού διαβάσετε τα παραπάνω ποιήματα των Νίκου Εγγονόπουλου και Μανόλη Αναγνωστάκη, να σχολιάσετε τα σημεία που ορίζουν το κοινό θεματικό κέντρο με την «Αποκρία».

3. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΗΤΙ

1. Ο Πάμπλο Πικάσσο ζωγράφησε το 1937 την Γκουέρνικα. Την έμπνευση για τον πίνακα έδωσε στον Πικάσσο η καταστροφή της ομώνυμης πόλης των Βάσκων από τους βομβαρδισμούς των γερμανών Ναζί. Το έργο έγινε σύντομα αποδεκτό ως σύμβολο διαμαρτυρίας και καταγγελίας. Να συγκρίνετε τον τρόπο με τον οποίο εμφανίζεται η διαμαρτυρία για τον πόλεμο στην Γκουέρνικα και στην Αποκρία του Σαχτούρη.

(Την Γκουέρνικα μπορείτε να τη βρείτε στο βιβλίο Κ.Ν.Λ. Γ' Λυκείου, σ. 274)

⁴ Αναγνωστάκης Μ., *Τα Ποιήματα 1941-1971*, εκδ. Στιγμή, Αθήνα 1986, σ. 76.

2. Να σχολιάσετε τον τρόπο με τον οποίο αποδίδονται η πραγματικότητα της Αποκριάς και η πραγματικότητα του εμφύλιου στο ποίημα «Η Αποκρία».
3. Ποιες εντυπώσεις για τον πόλεμο σας δημιούργησε το ποίημα αυτό του Σαχτούρη;

4. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΩΝ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

1. Να διαβάσετε τα ποιήματα της συλλογής *Με το πρόσωπο στον τοίχο* του Μίλτου Σαχτούρη και να σχολιάσετε τα σύμβολα που χρησιμοποιεί ο ποιητής περισσότερο σ' αυτή τη συλλογή.
2. Με αφορμή το ομότιτλο άρθρο της Τατιάνας Γκρίτση-Μιλλιέξ στο περιοδικό «Η λέξη», τ.123-124, 1994⁵, να σχολιάσετε την άποψη της συγγραφέως ότι «...ο υπερρεαλισμός στην ποίηση του Σαχτούρη έκρυβε και ούρλιαζε μαζί τη φρίκη για τον αλληλοσπαραγμό».
3. Ο Μίλτος Σαχτούρης θεωρείται εξπρεσιονιστής. Να βρείτε πληροφορίες για αυτή την τεχνοτροπία και να προσπαθήσετε να αιτιολογήσετε την άποψη αυτή με αναφορές από την «Αποκρία».
4. Οι στίχοι που ακολουθούν προέρχονται από το ποίημα του Γιώργου Σεφέρη «Τελευταίος σταθμός». Με ποιον τρόπο εκφράζεται ο Σεφέρης; Διαφέρει από αυτόν του Σαχτούρη; Προσπαθήστε να βρείτε τις διαφορές.

*«.....Να μιλήσω για ήρωες να μιλήσω για ήρωες; ο Μιχάλης
που έφυγε μ' ανοιχτές πληγές απ το νοσοκομείο
ίσως μιλούσε για ήρωες όταν, τη νύχτα εκείνη
που έσερνε το ποδάρι του μες τη συσκοτισμένη πολιτεία
ούρλιαζε ψηλαφώντας τον πόνο μας «Στα σκοτεινά
πηγαίνουμε στα σκοτεινά προχωρούμε».
Οι ήρωες προχωρούν στα σκοτεινά.
Λίγες οι νύχτες με φεγγάρι που μ αρέσουν.»⁶*

⁵ Γκρίτση - Μιλλιέξ Τ., «Με το πρόσωπο στον τοίχο», π. η λέξη, τχ. 123-124, Σεπτέμβρης - Δεκέμβρης 1994, σσ. 570-575.

⁶ Σεφέρης Γ., *Τελευταίος Σταθμός*, Κ.Ν.Α. Γ' Λυκείου, σσ. 45-49.

5. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κριτήριο για ωριαία γραπτή δοκιμασία

(45 λεπτά περίπου)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΤΑΞΗ: ΤΜΗΜΑ:

ΜΑΘΗΜΑ: Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Μίλτου Σαχτούρη, «**Η Αποκριά**»

ΗΜΕΡ/ΝΙΑ:

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. α) Πόσες και ποιες πραγματικότητες προβάλλει ο ποιητής;
β) Ποιο είναι το θεματικό κέντρο του ποιήματος;

.....

Μονάδες 4

2. α) Ποιος είναι ο χώρος στον οποίο στήνεται το σκηνικό της «Αποκριάς»;
β) Ποια εικόνα προσδιορίζει καλύτερα το θέμα;
γ) Με ποιο τρόπο αρχίζει και τελειώνει το ποίημα;

.....

Μονάδες 6

3. Η Αποκριά αποτελεί διαμαρτυρία ενάντια στον πόλεμο. Ως προς τι βοηθά η χρήση της υπερρεαλιστικής γραφής για να εκφρασθεί αυτή η διαμαρτυρία;

.....

Μονάδες 6

4. α) Ποια είναι η λειτουργία της αντωνυμίας *αυτή* στον πρώτο στίχο;
β) Με ποιον τρόπο προσπαθεί ο ποιητής να δώσει αφηγηματικό τόνο στο κείμενο;

.....

Μονάδες 4